

Megjelenik minden csütörtökön sok féle képpel ellátva. **Előfizetési ár:** Egész évre 6 frt; félévre 3 frt; negyedévre 1.50 kr. Előfizetheti minden postahivatal és könyvársnál.
Hirdetések díja: 4 hasábos petit sor 9 uj kr. **Szerkesztői szállás:** mézáros utca 2. szám, 2-dik emelet. **Kiadó hivatal:** barátok tere 7. szám.

Kepler János.

(1571—1630.)

Pár nap előtt a tudományos világ egyik kitünősége születésének háromszázados emlékét ünnepelte, s a mi tudományos köreink is megemlékeztek a fényes szellemről, ki egy régebbi korban a tudás oly ágát művelte, mely akkor még teljesen ismeretlen volt. Kopernik szava ugyan elhangzott már, de azt is csak kevesen értették meg, s a kevesek közt ne keressük a fejedelmeket, vagy a tudomány akkori kizárólagos tulajdonosait, a papokat sem, mert e tudomány az volt, melynek egyik hatalmas tételét Galileinek az inquisitio parancsára vissza kellett vonni.

A kor babonás volt, hitt a jóslatokban, s a csillagokat azért gondolta teremtve, hogy az emberek a titokteljes jövőt olvassák ki azokból. A fejedelmek astrologusokat és bűvészeket tartottak maguk körül, kiknek kötelessége volt a hold udvarából hetekkel előre megjósolni, vajjon jó idő lesz-e a tervezett vadászatokra, vagy a csillagok fényéből lelopni a titkot: vajjon a harc szerencsés lesz-e, s a kegyúr visszatér a háborúból?

Ekkor lépett elő Kepler János, ki a világegyetem mérhetlenségét buvárolta, kiszámította a bolygó csillagok pályáját, számokkal írta le a bolygók mozgásainak sebességét, s a nap és bolygók közti viszonyt földelíté.

Ez jeles jövőmondó lehet, ha akar!

Igy vélekedtek a tudomány férfiaról, s ki a csillagászatban oly megdönthetetlen törvényeket alkotott, hogy az asztronómia főszarkait most is ezek képezik, jóslásokra szólítottatott föl. Elismerték bűbájosnak, boszorkánymesternek, s Rudolf császár ép úgy, mint a nagy hadvezér: Wallenstein jövődöléseket vártak tőle.

A szellem ily lealázásában mutatja be Madách is az »Ember tragédiájá«-ban a nagy csillagászt, ki többi közt így kiált föl:

»Kétséges rang-e hit szellem, tudás?
 Homályos származás-e a sugár,
 A mely az égől homlokokra szállt?»

Kepler meghalt, s a kik eltemették, nem is sejték, hogy századok múlva ünnep lesz a tudomány előtt a nap, melyen született. Meghalt egy küzde-

lemteljes és eredményekben oly nagy élet után.

Württemberg egyik kis falvában: Maggstadt-ban született 1571. december 27-kén. Bölcsőjénél már a szegénység virasztott, s elkísérte őt egész a sírig. Koresmáros atyja nem sokat gondolt fia neveltetésével, ki előtt az ismeretek forrását az a körülmény nyitotta meg, hogy atyja összekötésben állt több kolostorral. A szerzetesek megtanították olvasni s írni, és mivel könnyen tanult, a maubronni szerzetesek iskolájába is

Tycho befolyása után jutott Prágába, Rudolf császár udvarába. Kepler voltaképen egyházi pályára készült, s mint ilyen, a szerzetesek részéről sok pártfogásban részesült. Kijelentvén azonban, hogy fölhagy a theologiai tanulmányokkal, a gyámoltás is elmaradt, s nélkülözések közt folytatta tovább az egyetem látogatását.

E szomorú napoknak az vetett véget, hogy Gráca mathematikai tanárnak hívták meg s 1594-ben el is fogadta e meghívást. Négy évet töltött Gráca-ban, s ennek emlékére a gráciak az országház udvarán egy füliratos táblát lepleztek le mult december 27-én nagy ünnepélyel.

Gráca-ban jelentek meg első művei: egy naptár és egy cosmographikai értekezés, mely először vonta Keplerre az akkori tudósok figyelmét. Tycho biztatására hagyta el Grácot s hozzá ment Prágába, hogy együtt tegyenek csillagászati kutatásokat. Rudolf császár udvari matematikussá nevezte ki, de a harminéves háború izgalmi közt a tudós férfi oly kevés figyelemben részesült, hogy évi díját sem fizették, s a nyomor szegődött hozzá, mi annál sujtóbb volt, mert igen nagy családot kellett táplálnia. Tizenegy év után főképp azért hagyta el a császári udvart, hogy az udvaroncok tolokodásainak — kik jóslásokra nógatták — véget vethessen. Linzbe ment a számitan tanárának, s 15 évig működött ott. Innen Wallenstein hitta magához Ulmba, ki azonban látva, hogy voltaképen nem tud semmit jósolni, a rostocki egyetemhez küldte tanárnak. Az egyetem pénzügyei oly rossz karban voltak, hogy ismét

Kepler János.

nyomor várt rá. Ez készleté, hogy személyesen

menjen el a rensburgi gyűlésre, s ott kérje évi járadékai kifizetését. A hosszú út, a sok keserűség végre megtörték erejét, s 1630-ban, november 15-én meghalt.

Ekkor történt, hogy atyja anyagi helyzete némileg javulván, az ifjú Keplernek módjában lett a tübingiai, akkor igen híres egyetem látogatása, hol megismerkedett Tycho de Brache-val, egy nemes ifjával, ki a matematikát tanulmányozta nagy előszeretettel, s a csillagászatot is sokat foglalkozott. Ez ismeretség Kepler egész életére befolyással volt. A gyakori társalgás őt is matematikussá és csillagásszá tette, s később

felvették, hol rendszeresb oktatásban részesült.

Neve soká feledve volt. A tudomány egy-egy avatottja ismerte csak »De Stella Martis« című nagyszerű munkáját, míg nem a XVIII. század elején mind jobban és jobban feszíté koporsóját a halhatatlan szellem, s mint a földbe elásott kincs

járgokban nyilatkozik, az ő tudománya is elrejtetlen volt. Lipcsében 1718-ban Hansch latinul adta ki életrajzát, elmondva tudományos kutatásainak eredményeit. Majd 1731. Stuttgartban Breitschwert írt róla könyvet, s kikeresték az 1609-ben Prágában megjelent »Astronomia nova« című művét, melyben csillagászati elveit adta át a kornak, mely azt most »Kepler törvényei« név alatt tanítja.

A tudományok nemtője fölkelte sírjából Kepler, s nevét a legfényesebbek egyikévé tette. A matematika, csillagászat már nagy haladást tett, s eljött az idő, midőn Kepler szelleme beillt a korba. Kötetek kötetek után jelentek meg róla, s a német földön szobrokat, emlékeket állítottak neki.

A szelemek hajója.

— Tennyson. —

Az óceánt bús éj takarja,
Vadul üvölt a förgöteg. . .
Légy üdvözölt, észak viharja,
Te zord legény, köszöntelek!

Borzalmas éj ez . . . lelkek éje. . .
Hablány, manó életre kél.
Tompán dübörg a gálya mélye,
Hajós remeg: »Isten, segélj!«

A míg a távol sejtve nézem,
Sok zúduló hab éri főm . . .
»Mondd, mond, mi az, hű tengerészem,
Mi oly vadul szágulda jön?

Egy óriás, egy szörnyű gálya
Hasítja át az éj ködét;
Mint hogyha gyász voln' festve rája,
Vitorla, árboe oly sötét. —

Hajh! mint rohan, orkántól üzve,
Némán, sötéten, súlyosan.
A sok vitorla mind kitűzve,
S mindnek kemény nyomása van.

Kormányosát inogni látom,
Ropogni hallom esztökését
»Wiking hajója ez, barátom!
Most légy velünk, kegyelmes ég!«

Midőn a bús sark zord honából
Vadul kiront észak szele,
S száll arra, hol virágot ápol
A déli szél, illattele.

Midőn a bokrot összerázza,
S a holt szívére húst lehel,
Akkor behat rég várt fuvása
S a régi kedvet gyújtja fel.

A régi kedvet: harca szállni,
Rohanni zúgó áron át,
Új bánatot, új kéjt találni,
S meglátni Dél pompás honát!

Éjfél körül sok ősi vendég
Bolyong a tengerpartokon,
Svéd, dán urak, norvég leventék,
Mind egyaránt hős és rokon.

A hol elsüllyeszték mélyre, mélyen
Önön kezükkel a hajót,
Újból kivonják, esőndes éjen.
Rajt gyászvitorlák, duzzadó

Midőn az árboe összeroppan,
Orkán üvölt, hajós remeg,
Akkor rohanak, egyre jobban,
Az áron át a szelemek.

És elhaladt némán a gálya,
De senki nem volt, senki benn!
Mélázva néztünk ott utána,
Mig messze tűnt el, nesztelen

Eltűnt . . . a reg nem tud felőle. . . .
Szívembe *bolgyás* vágya kél,
Wiking hajója lesz belőle,
És arra száll, hol int a Dél!

Oh! rakj vitorlát föl magadra,
Mennyit csak elbirsz, jó szívem!
S észak felé vígan haladva,
Nyert esőködot hozd el hiven!

ÁBRÁNYI EMIL.

A szíven átlőtt vadruca.

(Eredeti beszély.)
(Folytatás.)

II.

Alig végezte a három megyetiszt ügyeit a szép özevgyéni, midőn a gazdatiszti lakból nősüléd jött át a kastélyba, alázatosan kérve az urakat, hogy elutazásuk előtt sziveskedjenek a kisasszonyt meglátogatni.

Soha meghívás nem jöhetett alkalmasabb időben. Öreg urunk oly hirtelen szedte össze holmiját, mintha a tatár getetné.

A szerény eszéa félóra mulva már Bonthó Eleonóra kisasszony udvarán állott. A kisasszony a tornácra várta vendégeit, s nagy szivességgel vezette be.

Eleonóra szobái valóságos menageriát képeztek, csak hogy állatai mind ugyanazon fajbeliek: macskák valának.

Lehetett itt látni nagy vörös kandurokat, tarka, fehér, cirmos, fekete-sávos szürke cicákat s mindenféle színű macskafikat. Alig tudott miattuk az ember hová lépni. A padlaton három kis macskafi óriási pamutgombolyaggal játszott, szépen kifejtve a kisasszonynak egy egész napi kötését; a kereveten egymáson keresztbe fekve két tarka cica szunyókált; az egyik almáriomon, befűzöttes üvegek tetején, nagy vörös kandur balancsrozott; az ablak mellett álló dolgozó asztalkán pedig fekete-esikós szürke macska nyújtá ki fejét egy esinosan festett faházacsakából.

Az öreg táblabíró most már kezdé hinni, hogy majd megismerkedik Ciceróval és Mirólával.

— Üljenek le, uraim! — kínálta vendégeit a kisasszony. — Fontos ügyben kérétem önöket magamhoz.

Alig foglaltak az urak helyet, a nagy vörös kandur az almáriom tetejéről egy ugrással az öreg úr ölben termett s vastag, erős fejét hizelegve dörszölte mellénye gránátgombjaihoz; a három kis macskafi otthagya a gombolyagot s mászási kísérletet tett a fűszolgabíró úr lábaira, mik azonban ennek magasszárú, fényes kordováncsímán hajótörést szenvedtek.

— Igazán kedves, ügyes, tiszta állatok! — jegyzé meg a fiatal esküdt, s odalépve a dolgozóasztalkához, cirógatni kezdé a faházacska tulajdonosát.

— Pedig ritka férfi kedveli a macskát! — válaszolt a kisasszony.

Az öreg úr helyeslőleg akart inteni fejével s már elévonta selyem-zsebkendőjét, hogy lesiecezze öléből a vörös kandurt; hanem meggondolta magát, és zsebkendőjét gyöngyöző homlokához emelte.

— Én azon ritkák közé tartozom! — folytató az esküdt. — Gyermektelen testvérenémnél, kinek házában több évig nevelkedtem, legkedvesebb játszótársaim a macskák valának. A mit a macskák ravaszágáról beszélnek, az csak mende-monda, meselészd; több a kombináló tehetségük, mint más állatnak, ez az egész. Hűség, hála és szeretet érzelmére pedig éppen úgy képesek, mint a legnemesebb állatok, nem hiába oroszán a törzsapjuk. Hogy megveretvén, duzzognak, haragszanak s nem nyalják meg a fenyítő kezét, mint a kutya, ezt csak becsülni tudom bennük; ők nem rabzolgák, hanem barátjaink, családunk tagjai akarnak lenni. Volt nekem különösen egy »Cica Peti« nevű, nagy fekete kandur-pajtásom, ki sok falusi bírónál több észszel bírt. Ha beléültemetem kis kocsimba, hagyta magát húzni, mint valami gróf, s ha őt fogtam be a kocsiba, ő húzta a kisebb macskákat. Ha a konyhában odafektették őt a tejes lábashoz, világtért sem torkoskodott belé, de sőt mint hű sáfár, tolvajkodni akaró kollégáit is elpofozta mellőle. Ha betegem feküdtem, ő sem evett, ő sem ivott, s napokig nem mozdult el az ágyamtól.

— És sokan mégis költötteknek állítják a macska ilyen jellemvonásait! — vágott közbe az éltis kisasszony, kin látszott, hogy nagyon érdekl

a beszélgetés ezen tárgya. — Tapasztalásból tudom, hogy a macska képes a legnemesebb érzelmekre s oly hálás, oly ragaszkodó, a milyen az ember ritkán. Lássá ön, ezt a macskát — s a házikóban nyújtózkodó szürkére mutatott — »Mirólának« nevezem. »Miróla« nem bátor; ha kényes-seprő jön a házhoz, minden tagjában remeg a fekete alaktól; ha valami kis kutya elugatja magát, egészen elrémül, de ha valaki ellenséges szándékkal közelednek felém, annak képes volna a szemközé ugrani, saját egyénisége önfeláldozásával. Ő és »Cicéro«, az a vörös ott a tekintetes alispáni helyettes úr ölben, (az öreg úr borzongva simítja meg a nevezettnek vastag fejét, mire ez az ő nadrágján kezdli körmeit köszörülni.) csak azon ételből eszik, melyből én, s ha el kell utaznom, távollétem egész ideje alatt nem akarnak nyúlni semmi tápszerhez. Anyjuk, midőn hosszas betegség után végét közelegni érzé, kinosan odavonzolta magát ruhám szegélyére, hosszasan, fájdalmasan tekintett föl reám, mintha el akarna búcsúzni, aztán egyet sikoltott s vége volt. . . Az állat érzelmű őszinték, míg az ember sokszor vonaglásaiperedben is tetetők. Hanem önök, uraim, méltán esodálkoznak, hogy fontos ügyben kérétem magamhoz, macskáimról beszéljek; de ilyen szegény teremésre nézve, milyen én vagyok, ki szeretetet sehonnan sem várhat, ki szeretetben senkitől sem részesül, macskáimnak egyedül őszinte vonzódása is fontos.

— Irén ő nagysága jobban szereti a kutyaakat! — jegyzé meg az öreg úr.

— Hogy hajtóvadászatokon ráuszitathassa a szegény vadakra, s alkalmilag otthon az én macskámra. Részben ez volt oka tőle elköltözésemnek. — Másik oka a sequestrum?

— Az is. Hogy azonban ezen lépésemnek okát adjam, mely Irén eddigi ellenszenvét irányomban bizonyára gyűlöletté változtatta, szükséges némi magyarázatot tennem. Önök, öregek, tudni fogják, hogy mi hármán voltunk testvérek: Irén anyja, én és öcsém. Apánk azon régi nemesek sorába tartozott, kik nem azt tartották földadatuknak, hogy a meglévő vagyont elpazarolják, hanem szaporítsák; egyébiránt az ő szerzésének indoka ugyanaz volt, a mi a mások pazarlásának: a család fényére való tüntetés. Néném, Irén anyja korán s gazdagon ment férjhez, engem azonban atyám hajadonságra szánt, hogy a szerzett vagyonból rám eső osztályrészt is annak idejében majd öcsémre, illetőleg a család nevét föntartó unokákra szálljon. Nem mondhatom, hogy készséggel engedelmeskedtem atyámnak, hanem kötelesség-értebből mégis engedelmeskedtem, s a családi érdekek áldozatává tettem magamat. Volt nekem is eszményem, voltak ábrándjaim, de azokat mind, mind szívembe kellett zárnom. Az emberek, kik nem ismerték viszonyainkat, azt mondák, hogy született »vén leány«, hogy jégghideg vagyok, tettetésem jégburka alatt azonban a szenvedések kínja égett. Midőn öcsém megnősült, én már azon korban voltam, midőn az ifjuság tavasza elröpült fölöttem, el örömtelenül, de legalább azon tudatban, hogy testvéremnek s gyermekeinek hozok áldozatot. Öcsém azonban gyermektelenül halt el és hátrahagyott vagyonát némén s köztem osztott föl. Ekkor negyven éves valék, s azon körülmény, hogy még most is akadtak kérőim, az emberek iránt bizalmatlanná, gyanakvóvá tett. Éreztem hogy, a vén leány gúny tárgya, s szeretetemet csak vagyonáért tettetnek iránta. Nem volt senkim e kerek földön, ki őszinte vonzalommal viseltetett volna irántam, s ah! uraim, valami borzasztó egy érzés az, teljesen egyedül állni a világban, minden rokonkemből nélkül, úton-útfélen gyanús tekintet és suttogás által kísérve. Ez a hajadonon maradt leányok sorsa. Önök férfiak, ha nem is alapítanak családot, ha nőtlenségben töltik is napjaikat, egyedül nem érezhetik magukat, mert önöké a társadalom, önöké az emberiség; ezekért és ezekkel küzdhetnek. Csoda-e hát, ha szeretetemet, hálát, vonzódást óhajtvá, oly lények felé fordultam, melyektől ezt

jótevényeimért, ápolgatásomért várhattam, a nélkül, hogy félnem kellett volna, hogy megessék. Önök, uraim, mindennap láthatnak gyermektelen özvegyeket, vén leányokat, dédelgetve ölebüket avagy macskáikat, s józúkat nevetnek, fonák szeretetükön. Én az iránt, ki utolsó menedéknél állatnál keres szeretetet, vonalmat, mindig szánakozással viseltetem, miként lehetnem nem szánom önmagamat.

Itt Eleonóra kisasszony elhallgatott, az öreg táblabíró pedig annyira érzékenyült, hogy cirógatni kezdő a vörös kandurt, mely barátságot ez azzal viszonzott, hogy élében hátára fektűt s úgy kezdett henteregni.

De önök a sequestrum történetét óhajtják ismerni, rövid előzmény után áttérek tehát erre. Növérém egyetlen leánya, az ép oly gazdag, mint bájos Irén ezen megye első alispánjához, az egész környék legtekintélyesebb családjának utolsó sarjához ment férjhez. Hogy anyagi viszonyai zilálta voltak, azt nem is kell említenem, mert más kép a családi fény emelése kedvéért valami sokgyermekes grófi vagy bárói házból nősült volna. A megyei tisztújítások, kártya, vadászat és folyton nyílt háztartás következtében birtokai egymásután zálogba jutottak, s azok nagy részét aztán Irén pénzén váltotta ki. A mi Irént illeti, már nagyatya és anyja teleshívórogattatta fejét előítéletekkel, születése s állása iránti göggel. Hogy szerelemből ment-e férjhez? nem tudom, de hogy férjével — ki a leguribb házat vitte fél Magyarországon — a legboldogabb volt, az bizonyos. Irén hűségát minden táplálta s kielégítette, s Irén egészen hűségének élt.

Alig öt évig tartott házasságuk után azonban Irén férje vadászat alkalmával lováról lezuhant, mellét behorpasztotta, vért kezdett hányni s félév múlva két árva, egy kis fiút s egy leánykát hagyott maga után.

Irén, ki eddig soha semmi alkalommal sem emlékezett meg róla, mintha nem is léteznél, — egy napon váratlanul meglátogattott magányomban s zokogva kért föl, hogy költözniem hozzá annál inkább, mert anyját is csak nem rég vészté el, s mert különben egészen egyedül kell állania a világban.

Én engedtem magamat megindítani; az egy év azonban, melyet a kastélyban töltöt, meggyőzött róla, hogy sokszor gúny tárgya, általában véve pedig csak fabáb vagyok, ki miatt Irén nem mond erkölestelen, hanem mindenesetre könnyelmű életmódját háborítlanul folytatja. Férje által másodsorú is megkezdett pazar háztartásának folytatása oda juttatta, hogy a kiváltott birtokok legnagyobb része ismét zálogba került, avagy adósságokkal van terhelve. Ha néha magában maradván, ideje marad gondolkodni a jövőbe tekinteni, — egyedüli reménye bizonyára csak az én vagyonom lehet; én azonban e reménytől, — melyet szeretetlenségével meg nem érdemltem, — egyszerre meg akartam fosztani, de egyszersmind gyermekei számára is megmenteni azt, a mit lehet s ezért a megyétől zárt kértem vagyonára.

Most pedig, uraim, fogjunk azon fontos ügyhöz, melyért látogatásukat kértem. — E szavakkal végző szavait Eleonóra kisasszony, s ezzel a már említett almáriomhoz lépve, abból feketepeséses nagy levelet vett elő.

— Ez végrendeletem.

E pillanatban kopogás hallatszott az ajtón, s két új vendég lépett be.

— A tisztartó és írnök ur, — mutatá be őket a vén kisasszony, — kiket fölkeríttem, hogy sajtókezüleg irt, zárt végrendeletemnek tekintetes uraságotokkal együtt tanui legyenek.

— S mirevaló e sietős gondoskodás? — kérdezé az öreg táblabíró, elővonna az íráshoz pápaszemtokját s szép esőndesen kihúzván az üveget abból, s ez alkalommal selyemszekendővel homloka helyett azt kezdé törölgetni. — Kisasszony, a legjobb állandó egészségének örvendő.

— Holnap régi magányomba, Lórahalmára költözöm, ez pedig messze van a székvárostól. Ezért készítem el végrendeletemet, melyet megörzés végett önök szivesek lesznek átadni a megye első alispánjának.

(Folytatás következik.)

Egy szárnyas halász.

(Természetrizai közlemény.)

(Vége.)

Madarunkra még más ördögös mesterségeket is fognak, olyakat, melyek nagyon is megilletnek egy rablófőnököt. Természetesen, mind kevesebbet foglalkoztak, ezelőtt a szervek és azok működésének tanulmányozásaival, amál hajlandóbbak voltak ily lényekről minden esodamesét ellátni, sőt az ily mesék a népnél még ma is hívőkre találunk. — Hogyan is lehetne azt látni, miszerint egy mereven álló madár *kizárólag* csőre segítségével a ferge halakat könnyebben hatalmába kerítse, mint az ember? Mit kellett tehát természetrajzi tudatlanságukban róla föltenni más, mint azt, hogy a gonosz madár ismeri a halászok és vadászok ama rejtélyes titkát, melylyel a vadat »idézni« tudják. Utóbb azt fogták rá, hogy szimata vonza hozzá a halakat; mikor aztán meggyőződtek, hogy ez állítás sem állhat meg, akkor ráfogták, hogy a halak, hosszú lábujjait nyúveknak tekintve, mint prédára mennek arra s megdondatlanságukért életükkel lakolnak.

Persze, a gondolkozó megfigyelő hamar meggyőződik a felől, hogy e madárnak a halászat sikerdús üzésére semmi szükségse sincs boszorkánymesterségekhez folyamodni. Szervezete alkalmassá teszi a halászatra ügyessége, kitarítása s páratlan figyelme által; az öregeknél hozzájárul még ehez a tapasztalat.

Ilyen ő, a halászok veszélyes vetélytársa.

Általános jellemzése után vessünk már egy futó tekintetet házi életére.

Márciusban megérkezve, rövid ideig tartó barangolás után településhez látunk régi tanyájukon. Háztájuképen nem áru el hollandi tisztaságot, társadalmi életük pedig nem szolgálhat a német kedélyesség mintaképeül. Igaz ugyan, hogy többnyire nagy társaságokba egyesülve találjuk, a nélkül azonban, hogy közöttük egymáshoz vonalmat vehetnénk észre. Úgy látszik, hogy nem az együttléti vágy csoportosítja őket, hanem halgazdag kolonizációra alkalmas vidék; ezt bizonyítja azon körülmény is, hogy például Erdélyben — hol kisebb kiterjedésűek a tavak — telepeket nem képeznek, hanem helyenkint egy, két, három pár úti föl tanyáját. A már elfoglalt fészkelési helyet egyes párok könnyen elhagyják, de onnan, hol telepet alapítottak, esakis nehezen, néha több éven át tartó folytonos zaklatás után lehet elúzni. A kényzszerűt kivándorlók többnyire több apróbb csapatokra szakadva — híven kozmopolitikus nézeteikhez — a szélrózsa különböző irányában keresnek új hazát, s ennek köszönhető, hogy eme kiváló halpusztítók majdnem az egész világon el vannak terjedve. Az igaz, ha utánagondolunk kissé, elesodálkozunk azon, hogy mikép hatolhatnak oly messzire; önkénytelenül eszünkbe jut a német közmondás: »Der Dumme hat das Glück,« és egyszersmind szomorodón nézünk a számróltrán biztosan felpapaszkodó támmernyalókra. Amde legyünk igazságosok! Hitemre mondom, madarunk eme fajtánál jobb, legalább a közvetlen pártolás vándja öt kevésbé illetheti. Nem tagadom, hogy a szél, eme geniális revolucionárius is kimélni látszik őt, de miért? Kényzszerűségéből. A gem keskeny, léghasító testtörzse, hatalmas szárnyai s kitartó szívóssága által hivatva van nagy utak tételére. Mit bánja ő, ha szél urfi gondatlanul nekirent, vagy a vihar megtámadja! Halad előre, ismeretlen tájakra, mint emberi rokona, a vándor cigány, vezetve egyedül az önfentartási ösztön által. A hol aztán települ, szivesen aso-

ciatióba lép rokonszellemlü lényekkel, minők a halrabló kormárók (Kormoran-Scharbe) őji kócsagok, stb. Azt is megtűri, hogy egy *szabla sólyom, hab-sas* (Flussadler) született uralkodóként helyet foglaljanak telepén.

Az ily madártelep sok tekintetben érdekes. De hogy visszatérjek a gémhez, mint a telep urához, be kell vallanom, miszerint fészke nem valami remek építvény. Elég tágas, három-négy láb átmérőjű is, de galyakból oly lustán összehányva és sás, tollu, meg szalmával oly könnyeden beágyalva, mintha csak cigánykunyhó volna. E fészekbe ápril elején 3—4 kemény, sima héjú kékesszöld tojományt rak le, melyeket a nőstény huszonegy, nap alatt egyedül kelt ki. »Ekkor veszi kezdetét számukra a nehéz küzdelem korszaka,« — mondja Zang, — mely alatt esnya kinezésű, idomtalan, alig kielégíthető fiaik fölneveltetésüket hangos krákogással követelik. Mismemü gázlók teljes joggal számíttanak a *fészkefutó*hoz, mivel alig kikelve, a burkokul szolgáló tojáshéj darabjaival hátukon vígan iramlanak tova, míg a szürke gém porontyai június végeig tápláltatják magukat szűlők által, még pedig reggeltől estig rémséges »krak«-ozás között.

Bizony az ily madártelepen levő többi madarak aprai sem maradnak némán, s ha egy ily telep közelébe járunk, az ott uralgó sürgés-forgás, az onnan zajló sajtású hangzavar föl kell, hogy keltse érdekeltségünket.

Mind inkább közeledünk, annál érzékkábitóbban hat ránk eme zagyva társaság által okozott pokoli zaj, eme különböző alakzata szárnyasok kimagyarázhatlan folytonos légi koválygása, mely sehol egy másodperere nem ad nyugpontot a szemnek, sem a gondolatnak.

Én ismerem sok tudós nő fölfordult háztartását, ismerem Jassy és Bukurest szalonjait, hova rendszerint egy piszkos, zsiros cigány komornyik által vezetettünk be. Minő paradicsomok ezek a gémtelpekekhez hasonlítva! Láttam Szeged vidékén, Tittel mellett, Rügen szigetén tavaszon azokat a dús lombozatu fákat, de miután a *gémek* eme fák tetőre oda méltóztattak építeni szalonjaikat, jaj be megváltozott ott minden! A Szeged melletti telepen alázatos újabb udvarlásomat júniusban voltam bátor tenni s be kell vallanom, nem voltam kellemesen meglepetve.

»Szent Kleofás, — fölkiálthatnak Petőfivel — minő társaság ez!« »Fenn az ernyő« s alant? Oh! ott rothadt halak kigőzölgése rontja meg a léget, a géme által felhőre érdemjelezett viruló fűlevelek demoralizálóda csak fonyadt vázakat tüntetnek föl, a fészkekiből kiesett gém-trónörökösök nyomorútan evickélnék lenn az iszapban. No meg aztán az a szünetet nem ismerő zaj, zsbongás, irigy civakodás.

Milyen jól érezzük magunkat, ha tudvágyunkat túlságosan jóllakatva, ez addig előttünk kevéssé ismert szárnyas nagyvilág zajából kimelepszünk a közönséges virágos rétre, hol a szellőingatta piros arcú kis virágok, mint megannyi szép kis falusi leányok, naiv ügytelenséggel bölintgatnak felénk.

Persze, minden kornak meg van uralkodó eszméje, s ennek következtében megdönthetetlen igazság az, hogy a középkorban mindemöl más fogalmat alkottak maguknak az emberek, mint ma.

Ha szerenesétségemre akkor étem volna, azon esetben én is nem kockázatom vala ily demokratikus őszinteséggel feesezni e madárról, mely akkor kiváló figyelem tárgya volt, s nagy beesben állott a sólyommal pedzés kedvéért, persze csak azért, hogy nyakát szögjék. Hanem ez nem tartozik ide; de annyit igaz, hogy én is, a ki nem emlékezem, hogy a középkor fényének lehanyatlásúért valaha könyvet íjttem volna, be kell hogy valljam, mikép költőibb és egyszerűs mind hevélyesebb lehetett a géme sólyommal való fogatása, mint mostani lepuskázása; mikor daliás leventék, tizes szemű urnók a vadászat

hevtől kigyuladt arca, fővegeiken lengő tollal, tüszkölő paripákon vágattak a fölvert gém után, melyet a felé dobott sólyom már üldözőbe vett.

Vagy háromszor volt alkalmam a szürke gém küzdelmét látni rácsapó orvadárral, mely alkalmánál a butának látszó madár oly ügyesen manővrozott, annyi kiszámítással használta esőrdárdáját, hogy a győzelem nem egyszer kétséssé vált, s engem — (megvallom bűnömöt) középkor utáni vágyak szálltak meg, a mennyiben mintegy vártam, hogy a láthatáron tajtékzó ménék, daliás lovagok, szép várurnök tűnjének föl.

Hasztalan! A romanticismus kora letűnt, le vele madarunk fénykora is. A mai kor realiztikus fiai nem veszik többé oltalmuk alá, nem látnak benne mást, mint egy veszélyes halpusztítót, melyet üldöznek, hol csak lehet.

Alig nevelte föl nagy kinnal fiait s már kezdik lövöldözni, míg októberben dél-európai s afrikai

ép úgy, mint a fiatal uracs, ki egy jó napot akar csinálni, de nincs miből, vagy késik havi pénze.

Épen most olvassuk a lapokból, hogy a pesti királyi zálogházban a lefolyt év alatt a forgalom oly nagy volt, mint alapítása óta egy évben sem. Csupán az ékszer-osztálynál a betétek száma 150 ezerre rug, a mi naponként 400-nál több ékszerre mutat. Azonban nem az ékszerek beadása mutatja az igazi szükségletet. Kinek még ékszerei vannak, nincs kitéve, hogy öltönyétől, ágyneműjétől foszsa meg magát. Ezek betéti számai még csak óriásik.

Vasárnap és szombat kivételével mindig nyitva van a zálogház, és számos hivatalnokot foglalkoztat. A teremben mindig sokan várnak, minden osztályból. A hordárok azt az osztályt képviselik, mely szintén megszörül ugyan, de szégyel személyesen megjelenni.

Itt egy fonyadt anyóka göngyölgeti ki kendője sarkából utolsó ékszerét, egy gyűrűt, mely talán boldog időkre emlékeztet. Arrább egy fiatal leány áll, kis batyúval kezében. Talán egyetlen

elnyel sötét gyomrába, és sok nem jó ki vissza onnan, csak az árverezési asztalhoz.

Vidéki szülők, ha jogász-fiatok visszamegy téli kabátját, óra vagy gyűrű nélkül, gondoljatok a zálogházra!

Egy légutazó följegyzései Páris ostroma alatt.

Ily cím alatt bocsátott ki Tissandier Gaston — ki a léghajózásban tekintély — közelébb egy francia könyvet. Az »Association Politechnique«-nél tanár, a párisi »Union Nationale« laboratóriumában pedig elnök lévén, a léghajózást illetőleg annak nemcsak elméletére fordítá tudományos figyelmét, hanem más léghajósokkal együtt számos légi út is tett, melyek nevét messze tették ismeretessé. Midőn tehát Páris a porosok által ostromzár alá vétetett, ekkor ismét fölmerült a már-már feledett léghajó, Mongolfier találmánya. Ezeknek is segítők kellett a haza védelmében, a főváros lelke-

A szárnyas halász. (Lázár K. cikkeéhez.)

utjára kél; de téli tanyáján feledi a sok üldöztetést, nyomort, s visszatér kedves tavához s a fészekhez, melyhez annyi keserű emlék is van csatolva.

E ragaszkodás otthonjához némileg kibékít e szárnyással, s ott legalább, hol túlságosan nincs elszaporodva, békében hagyom; hadd örvendjen ő is az életnek, ugvis sok nálánál gonoszabb zavar-tanul élvezi.

Gr. LÁZÁR KÁLMÁN,

A zálogházban.

Segítő a szorultságban, enyhítő a szükségben! Pénzt kölcsönöz mindenre: aranyra és tollra, téli kabátokra és fehérneműkre. A mi rajtad van, mindent elfogad!

Nagyvárosban nagy szükség van rá. Mindennap száz és száz veszi igénybe: a megszorult család

ünneplő ruhája van benne. Amott egy uracs akasztja ki nyakából óráját. Az a szegény asszony nem talált már otthon értékesbet, mint ágyneműjét. A gyermekek bizonyosan sirni fognak az éjjel, de most is sirnak — a betevő falatért.

A hivatalnok átveszi mindezt, a becsúsök megszabják értékének harmadrészét, s aztán ki-ki megkapja pénzét s a zálogjegyet, melyet egy angol író oly találólag nevez a szegénység útja vámjegyének. Ezt a jegyet utolag zálogba lehet tenni. Van sok hely, hol kölcsön adnak még rá valamit. Az elzálogolás könnyítésére a város minden részében vannak közvetítő intézetek, vagyis oly irodák, hol kevésbé van kitéve valaki kellemetlen találkozásnak, s hol szintén rögtön előlegeznek valamit a zálogra, s néhány óra múlva, ha már a zálogházi becsülés megtörtént, a többi részt is megkapja.

Fájdalom, a zálogház ügye nincs kellőleg rendezve, s a szegény-osztály nem jut olesó pénzhez, mert mindenféle kiadások címén busásan meg kell fizetnie a pénzt.

A lövészet-utcai komor, ablaktalan épület sokat

sültségét a légen át vivén szerte az országba. Hiszen a léghajók nélkül levél nem juthatott volna ki az erődök övén túl, s a szorongatott világvárosnak csakhamar föl kellett volna magát adnia.

Igy szervezték a csodás légi posta, mely a postagalambokkal együtt sokkal többet eszközölt, mint a mennyit eleintén hittek. 1870. szept. 20-kától kezdve, midőn Durnof a Montmartre-ről 225 kilogramme (225,000 gramme) súlyú sürgönyökkel a légbe emelkedett, hogy tizenegy óráig tartó út után Euvreux-nál ismét sértetlenül szálljon a földre, egészen 1871. január 28-káig, midőn Cambroure tábornok a párisi keleti indóház udvarából szállott föl, hogy a tartományokat értesítse a megkötött fegyverszünetről, összesen nem kevesebb, mint 64 légutazás történt. Ezen 64 léggömb az illető aëronautákon kívül 91 utast, 363 postagalambot és 9000 kilogramm sürgönnyt szállított, melyek mintegy három millió három-grammos közönséges leveleknek felelnek meg. Őt léggolyó a német csapatok keze közé került s más kettő a tengerbe veszett, míg a többi megfellelt céljának. A hadviselés ezen ágának kifejlesztése tehát a franciák

dicsősége. Természetes, hogy a francia kormány egy olyan, elméletileg és tapasztalatiilag kiképzett aëronautát, milyen Tissandier tanár volt, nem mellőzhetett. Már szept. 29-dikén a főpostahivatalba idézték.

— Hajlandó ön nekünk mint léghajós szolgálni? — kérdezték őt.

— A mikor és a hányszor önök akarják.

— Jól van! Tehát számítunk öntre holnap reggeli hat órákor a Vaugirard féle légszuszintézetben. Ott ön léggömbjét megtöltve s a sürgönyöket készen fogja találni.

»Tehát két ócsémmel, kik egészen az állomásig elakartak kísérni, reggel öt órákor távozom hazulról! — beszélí Tissandier. — A kijelölt légszuszintézetben mindenestre ott találok léghajómat, de a földön fekszik az, mint valami rongyrakás. Ez a »Céleste« egy kis, 2100 négyzetlábnyi teriműjű vehikulum, melyet tulajdonosa átengedett a kormánynak. Nekem régi ismerősöm, mert a mult évben csaknem nyakamat szegte. Ennélfogva bizonyos pietással szemlélem. De mily iszonyú állapotban kell viszontlátnom! Az éjjel dér volt, s a fiók egészen meg van fagyva; kelméje feszes, törekény. S nagy isten, a szelentyűnél lyukakat látok, melyekbe beduglhatom ujjamat, körös-

»Kilenc órákor meg van töltve a léggömb, s a kis esolnakot hozzája erősítik. A súlyzó zsákokat s a levélesomagokat (összesen 80 kilogrammot) beléje helyezem. Már magam is be akarok szállani, midőn lilhegye érkezik egy úr, kalitkát hozva magával három galambbal. Ez Van Roosebeke, kinek hivatása ezen drága hírnökökről gondoskodni.

— Csak jól vigyázzon ön védenecimre! — jegyzi meg. — A mint földre száll, adjon nekik inni s néhány szem árpát. Ha a galambok jóllaktak, kettőt boesásson közülök szabadon, hogy hírt hozzanak nekünk az ön szerencsésen végbement légtutazásáról. A harmadik galamb, az a barnafejű, mely már nagy útakat tett, s melyet nem adnék 500 frankért, az hadd menjen önnel Toursba. Hanem vigyázzon rá, hogy a vasúton ne fáradjon ki nagyon.

»Végre a gondolában állok. Öcsémet s barátaimat átölelem. E pillanat komoly és ünnepélyes, s szívem hatalmasan dobog, nem a félelem, hanem izgalom miatt; mert azon gondolat, hogy hazám veszélyben van, hogy körülöttem hős katonák véreznek érte, eltölti lelkemet.

— Rajta! — kiáltok, s már a levegőben lebegek. »A léggömb igen mérsékelt sebességgel emelke-

szaga háborgat. Mellettem halk turbékolás hallszik; ezek galambjaim, melyek nem igen kényelmes helyzetben érzik magukat s aggódva tekintenek rám.

»Légsúlymérőm mutatója meglehetősen gyorsan fordul a számmutatón. Jelenti, hogy folyton magasabbra szállok. Egyszerre megáll azon ponton, mely a tenger színe fölött 630 0 lábát mutat.

A hőség valóban türeltlené lesz s alig bírom magamat kevés vízzel enyhíteni. Levetem felső kabátomat, ráülök sürgönyeim zsákjára, könnyökmet gondoláscskám szélére támasztom, s hallgatva szemlélem az alattam elterülő esodás panorámát.

Az égbolt indigó-kék. A mélységben levő tájak fölött szép ezüstös fellegek lebegnek s némelyikük oly mélyen van alattam, hogy úgy látszik, mintha enyhén nyugodnának a fák ormain. Néhány pillanatig merengésnek engedem át magamat s úgy érzem, mintha valami bívós országban sikamlának tova, élő lények nélküli világban, egyetlenben, melyet a háború még nem látogatott meg. Azonban a lábam alatt elterülő Saint-Cloud megpillantása visszavezet a szomorú valóságba. Pillantásomat Páris felé irányzom, de arra már mindent ködfátyol borít.

A zálogházban.

körül pedig az apró likaesoknak egész koszorúja. Ez nem léggömb, ez szűrőkanál!

»Ekközben megjelenek az aëronauták, kiknek feladata megtölteniük a gömböt. Magukkal egy ügyes varrónőt hoznak, ki helyrehozza a lyukakat, míg egyik öcsém amaz apró lyukaesokat ragasztja be papírszeletekkel. Mindez azonban még nem igen nyugtathat meg, ha meggondolom, hogy ezen nyomorúságos szállítóműben egymagammal kell a fellegeken túl emelkednem. Képzelmem már látatja a rám várakozó poroszokat s látom, a mint fegyvereikkel rám céloznak s a mint szegény, öreg, elhasznált léghajómat golyózáppal üdvözlik.

»Midőn a »Céleste«-tel utolsó ízben szállottam föl, összesen csak 35 percig maradhattam vele a légben. Ezen emlékek tehát nem igen valának vigasztalók. Ennélfogva barátaim rajta is voltak, hogy ily mérsék kísérlettel visszatartsanak, s már ingadozok, midőn a posta megérkezik a levelekkel. Ezen kívül aszél is kedvező; keletről fúj s így majd Normyadiában szállhatok le ismét a földre. Ekközben megjelenik Picard Ernő s Tours számára kis csomag, igen fontos sürgönyt nyújt át azon utasítással, hogy szükség esetében vagy egészen, vagy nyeljem el azokat. Tovább tehát nem báhozhatok.

dik. A vaugirardi légszuszintézet s azon barátaim, kik folyton isten hozzádot integetnek nekem, csak lassan tűnnek el szemem elől. Erélyesen lobogtatom kalapomat viszontüdvözlétül, de nem sokára tágasabb lesz a láthatár. Lábam alatt a roppant Páris terül el; az erődök mint valami szalag, övezik. Ott, Vaugirardnál megkülönböztethetem az ágyuk füstjét, melyek mennydörgése tompán hat léghajóimig. Issy és Vauves erődök csak egy-egy pontként tűnnek elém. Most a Szajna fölött lebegnek, Billancourt sziget fölött.

»Kilenc óra ötven perc s már 3000 lábnyi magasan vagyok. . . Szemeim nem bírnak elszakadni a tájképtől; de mily szívizsakgató látvány tárul elém! Soha sem fogom feledni. Vajjon ez-e Párisnak azelőtt oly mosolygó környéke? vajjon ez-e a Szajna esolnakjaival s lélekvesztőivel? Nem, ez a pusztá, teljes sivárságában. Nincs ember az útakon, semmi kocsis, semmi vasúti vonat. Minden híd szétrombolva, rom rom fölött. Semmi katona, semmi óra, mindenütt temetői némaság.

Tíz óra van. A nap hevesen süt s léggömbömnek szárnyakat köleszönöz, mert a meleg hatása következtében a »Céleste« gáza kiterjeszkedik. Az úgynevezett függőleken keresztül lihetlen gyorsasággal ömlik ki fejem fölött s kellemetlen

Ekközben a szél állhatatosan előre hajt, miként ezt iránytűmön látom. Alattam Versailles épületeinek és kertjeinek esodái kezdenek kifejlődni. Eddig csak celtelen magányokat láttam. Itt változik a kép; mélyen hajócskám alatt a poroszokat látom mozogni. Tízezerhatszáz lábnyi magasan vagyok, golyó tehát nem árthat nekem. Előveszem most távesőmet s figyelemmel vizsgálom ezen katonákat. Világosan látom, a mint a Trianonból tisztelt lépnek ki az utcára s engem szemüvegeiken át néznek. Sokáig követ pillantásuk s mindenfelé bizonyos mozgalmat látszik. Mily szerencse, hogy leveléimet el nem foghatják, sürgönyeimet el nem olvashatják! De most jut eszembe, hogy tízezer darab német nyelvű, a német hadsereghez intézett próklamációt is kaptam.

Néhány százat gyorsan veszek közülök kezembe s levetem azokat. Látom, a mint lebegnek s lassan a földre hullanak. Így egymásután mintegy ezer darabot dobálok le; a többi megtartom más alkalomra, más poroszok számára. Ezen próklamációk tartalma egyszerűen az volt, hogy nekünk már nincs sem császárunk, sem királyunk, s ha a poroszok oly okosok volnának, hogy követnének ezen példánkat, nem kellene fenevadakként egymást gyilkolnunk.

A »Céleste« állandón 5600 lábnyi magasan marad. Nem kétkedhetem rajta, hogy légkömböm szélességgel halad előre; a nagy hőség nélkül azonban nyomorult szállítóim csakhamar süllyed volna s én alkalmasint a porosok közt esem vala földre. Versailles-en túl egy kis erdő fölött lebegek, melynek neve s helyzete előttem ismeretlen. A fák le vannak vágva s két sor sátor emelkedik szélén. Alig vagyok ezen tábor fölött, midőn katonaságot látok sorakozni; szuronyaik messziről látom villogni. Lőfegyvereiket reám irányozzák s a füstfölgön keresztül száz villogó tüzet pillantok meg. Csak néhány másodperc múlva halom hajócskám alatt a golyók fittyenését s a fegyverek ropogását. Még egy második sorlövésrel is üdvözöltek s így tovább, míg a szél ezen barátságatlan fogadtatás elől tova nem ragadt. Viszonyosul elleneimre valóságos proklamáció-záport küldöttem.

A légutas előtt a tájkép minden pillanatban változik. Ha a szél gyors, nincs rá idő, az egyes tájképeket kényelmesen szemlélni, mert a föld színén minden pillanatban változik a jelenet. A golyókat utánam hiába küldöz porosok csakhamar elűntek szemem elől, s most más képek várnak rám. Nem minden nyugtalanság nélkül pillantok meg egy erdőt, mely felé gyorsan száll légkömböm, — mert a »Céleste« süllyedni kezd. A szülőkat egymásután hányom ki, pedig készletem nem igen gazdag, s ezenfelül még Páristól sem lehetek igen messzire.

Mindig esodálkozva vettem észre, hogy a légutas még jelentékeny magasságban is igen megérzi azon talaj hatását, mely fölött elbereg. Ha a Champagne kréta-síkjai fölött lebeg, ott intenzív meleget fog érezni, mert egészen hozzá lát a nap sugarak visszaverődése. Ha az erdő fölött vonul el, a légutat azonnal észrevehető hűvös lég legyinti, mint mikor nyáron pincébe lép. Ezen hatást érzem most is, midőn háromgyedű tizenegyre mintegy ötezer lábnyi magasan úszom el egy erdő fölött, melyet a houdani erdőnek tartok. Hanem a gáz velem együtt érzé ezen gyors hőmérsékletváltozás hatásait; lassankint kihül s légkömböm süllyedni kezd, mintha valami madárként a fák tetőjére akarna leszállani.

Rögtön megragadom még meglévő néhány súlyzószakom egyikét s tartalmát kiürítem; lég-súlymérőm azonban azt mutatja, hogy mégis folyton süllyedek. A hideg szinte fogaimat vacogtatja. 3500., azután 2800., — sőt most 2000 lábnyi a magasság, — néhány másodperc alatt ily mélyre süllyedtem! S a »Céleste« még folyton-folyvást esik. Én egymásután három zsákot üríték ki, hogy légkömbömet legalább 1800 lábnyi magasságban tarthassam fenn; mert emelkedésről szó sincs.

E pillanatban keresztűt fölött lebegek. Egész csoport ember gyűlt ott össze. Nagy isten! ezek porosok. Kissé távolabb még többen állanak. Sőt dzsidások is vannak ott, kik mindenfelől elővágatnak. S nekem már csak egyetlenegy súlyzószakom van. Kidobom ezt s utolsó proklamáció-eszmémet; de ekközben a légkömb mind mélyrebe süllyed.

Már alig vagyok 1500 lábnyi magasságban. A golyó könnyen elérhetne. Figyelmesen tekintek le. Ha valamely katona rám céloz, fejéhez válog egy egész negyven kilogramm fejedőmagot. Ily tehertől megszabadulva, szegény léghajóm majd megint könnyen fölemelkedik. Bármennyire ohajtók is küldetésemnek megfélelni, mindazáltal kész vagyok minden sürgönyömet föláldozni, ha azzal megmenthetem életemet.

Szerencsére a szél igen erős, s én nyílként iramlak tova a fák fölött. A dzsidások bámulva tekintenek utánam, annálkül, hogy egyetlen golyó fenyegessen. Ezután zöld mezők, bokrok fölött röpködök. Mindjárt dél van, s már egészen közel vagyok a földhöz. Ismét összecsoportosult embereket látok, kik rám tekintenek föl; ezek azonban zubbonyos, facipős francia parasztok, magásra emelt karokkal, mintha itogatóknak nekem. Hanem az erdőhöz még közel vagyok, azért hát csak inkább tovább utazom, a méddig lehet. E helyett kárpótlásul egy francia lap néhány példányát dobom közéjük, melyet a párisi szerkesztő elindulásomkor adott át nekem. Hogyan tudniak ez emberek a levegőben szteréppent lapok után!

»Most a láthatáron egy kis városka tűnik föl. Ez Dreux, vastag négyzetes tornyával, s ezen túl nem akadályoztatom tovább a »Céleste« süllyedését. Roppant tömeg siet felém, s én tudom minden erejéből kiáltom: »Vannak porosok ezen környéken?»

— Nincsenek, nincsenek! Szálljon ön le! — kiáltja ezer torok.

»Már csak 175 lábnyira vagyok a földtől s horgonykötelem már a fák koronájához surlódik; ekkor megragad egy szélroham s rézsut egy dombhoz vág. Iszonyú lökést érzek, mely nekem erős fájdalomnak okoz; gondolám fölborul s fejemmel a földhöz ütődöm. Ki akarom dobni utolsó terhetem is, hogy hajóm nagyon is gyors esését megakadályozzam, ekközben azonban kisiklik kezemből a kős, melylyel a horgonykötelet összetartó szalagot el akarom vágni. A »Céleste« egyszerre ismét 200 láb magasra emelkedik, s aztán nehézkösen zuhan le a földre. Ezuttal sikerült a horgonykötelet leeresztenem s a szellentű zsinórait elvagdalmom. A légkömb megállott s Dreux lakói sűrű csoportokban özönlenek elő. Egyik karomat ugyan kifecamítottam s fejemet erősen megütöttem, mégis örömmel lépek a földre, mert jó barátok közt vagyok.

Mindenki kezét akar velem szorítani. Hogyan állnak a dolgok Párisban? Hogyan gondolkoznak Párisban? Fogja magát tartani Páris? — így követik egymást a kérdések. Felelek, a mint tudok, s egy kis érzékeny szónoklatot hallatok. Ezután kiürítem a »Céleste«-t s egy koezi fogad magába mindnyájunkat: engem, sürgönyömet s galambjaimat. A szegény állatok az út fűrészműből még most sem jöttek helyre.

»A postahivatalon átadom leveleimet, s ezekre nem tekinthetek némi megindulás nélkül. Szemem előtt harmincezernél több párisi levél fekszik. Harmincezer család fog köszönetet mondani a légkömbnek, mely a föllegek fölött hirthozott nekik az ostromlottakról.

»Most galambjaim. Az alprefectushoz sietek tehát, kinek biztosságba helyeztem volt szárnyas hírnökeimet. Eddig már megittatták s megettették őket, s most vígan nyújtogatják szárnyaikat. Miután az egyiknek szárnya alá erősítettem párnyi sürgönyömet, szabadon boesátom őt, azonban esedősen lábaimhoz telesszik s ott marad ülve. Ugyanazt teszem a másikkal, s ez társa mellett foglal helyet. Figyelmesen tekintünk reájuk s néhány pillantást egyik sem mozdul helyéről. Egyszerre mindkettőt elkezd szárnyaival verdesni s egy röppenéssel a légben teremnek, mintegy 300 lábnyi magasan. Ott keringni kezdenek a szélrózsa minden irányában, mintha tájékozni magukat, aztán csakhamar megtalálják az utat, mire nyílsebességgel röpködnek tova, egyenesen Párisnak.»

A gyöngye mell- és tüdő-tuberkulózis.

Az ugynevezett »gyöngye mell,« mit a nép hajlammal tart tüdő-tuberkulózisra s mi vérszegénység következtében hajadonok és ifjaknál oly gyakran mutatkozik, ebből átalakulva tuberkulózis tüdősorvadásba, mondjuk, ez a »gyöngye mell« annál inkább tarthat számot népszerű megismertetésre, minthogy megelőzőit, a vérszegénységet és sápkórt a leggyakrabban nem méltatják kellő figyelemre, nem kétdenek ellenük komolyan, s mert a belőle származó tuberkulózis tüdősorvadás napjainkban a művelt országokban annyira elterjedt, hogy ezek lakosainak ötöd részét követeli áldozatul.

Ez évszázadunknak legpusztítóbb betegsége, mely nem kímél meg semmi kort, nemzetet vagy fajt; megtámadja a macska- és majomnemű s mindazon melegvérű állatokat, melyek természetes honos viszonyaik közül kiragadtatnak, mint például állatkertekben a majmokat, orszálokat, tigriseket és forró éghajlati madarakat; leginkább azonban a mérsékelt égöv alatt uralkodik, hol a hőmérsékleti változások a legjelentékenyebbek s hol gyakran hideg-nedves az idő, a miert Európában okoz legnagyobb pusztítókat.

A tüdő-tuberkulózis azért oly gonosz és alattomos, mert első jelentkezésekor a leggyakrabban nem veszik észre s csak akkor válik figyelem s aggodó gondoskodás tárgyává, midőn már lassú, de veszedelmes előrehaladást tett; s mert az eleintén könnyű köhögés, a bőr halványasága és szárazsága, az általános bágyadság és izomgyöngegesség alig látszanak észlelésre méltók lenni, habár az erre való belső, különösen örökösített természetű hajlam az egész testalkaton meglátszik. Ide tartoznak: már legkorábbi gyermekkorban az alkat gyöngyedsége, finom fehér bőr, finom alkotásu, átlátszó ujjak, s vékony petyhedt izmok. Ezek a legtöbb esetben hirtelen nőnek s jobbadán nyuláknra, miközben mellkasuk keskeny, szűk és lapos marad, vállapocokkük kiállanak, nyakuk hosszú és vékony s gégéjük szembeszökő. A gyors növés dacára az izmok erőtelensék, s az

amúgy is elhagyott magartatás mellett hamar jelentkezik fáradtság. A legtöbb egyn szöke, hajzata dús, arca s ajka gyermekkorában szép piros, foga apró s fehér, arekifejezése kellemes és szellemes; szeme nagy, világos kék vagy szürke, de megerőltetésre könnyen elbágyadó; ily leányok hamar fejlődnek ki, megtelnek, hanem épen oly hamar el is fogynek.

Ha ezen hajlam elhanyagoltatik, ez a hajadon vagy ifjú korban élesebben jelentkezik s a gyöngye mell; beteg mellé válik, kifejlődven az aszkóros tuberkulózis. A nép kétféle tuberkulózist szokott elmeletni: a gyors lefolyású, az ugynevezett »galoppirózó aszkórt,« s a lassú, kronikus tüdősorvadást, melyet gyakran agg korúig elhúz az ember. A betegség mind kétféle lefolyása azonban a tuberkulózisra való hajlam további kifejlésén, azon sajátosságos vérvégvüléken nyugszik, mely már a gyermekben jelentkezik az említett külső tümenyek folytán, vagy görvűdkorban (skrophula) lopózik odább, vagy az ifjú kifejlési korában mint sápkór, általános gyöngyesség, vagy »gyöngye mell« érvényesül, később valóságos tuberkulózisként lépvén föl.

A tuberkulózis aszkórt heves alakja (orvosi műnyelvünk nem tudom miért nevezi: hevenyek), mely »galoppirózó«-nak mondatik, gyermekkorban igen ritka; legtöbb esetben a hajadonokat és ifjakat ragadja meg, s ekkor lefolyása oly gyors, hogy a halálozás néhány hét alatt bekövetkezik. Ellenben a kronikus vagyis idült alak évek hosszú során át is eltarthat, később mindazáltal néki alkalmas viszonyok közt, melyek: mérsékletes életmód, meghülés, az erők túlfeszítése, mellhátyalob, stb. heves alakba léphet át s gyors halált okozhat.

Az ifjú 14—18 éves korában (a leánynál korábban) gyors változás történik a tüdőkben. Az aszkóros alkat szembeszökőben fejlik ki, a mell hosszú lesz és keskeny, a fej előre hajlik, a tüdők keringési útjuk s mozgásukban megszorítottnak mutatkoznak, minék eredménye gyakran a rövidebb, akadózó lélekzés, halk, könnyen fűradó hang; a mell felső részében nyomás érzése vagy futólagos szúrás; lépesőkön vagy-partmászások a lélekzés elfogyása, gyöngye pir az arcon s gyakran az ajkak sötétebb vörössége. Lassankint gyakrabban áll be a légzés akadózása s emélfogva azon szükség, hogy a beteg néha erővel mely lékzetet vegyen; lassan reggelenkint gyöngye lékzésel áll be, mely később rohamossá válik, sajátosságos kiköpéssel. Az útér verése gyorsabb, lázas izgatottság támad, s a gyöngyesség mellett észrevehető az elsoványodás. Ha fölünk a mellkas felső részére, a nyakperek alá helyezük, a beteg hangjának rezgése nem egyforma élénk a mell mindkét felén; a bal tüdő rész rendszeren betegebb, mint a jobb, minélfogva a hang itt tompább. Lassankint a köhögés, kiköpés, gyöngyesség, izgókonyaság, nehéz lékzés, a nyomás érzése vagy a szúrások növekedtével a kiköpés vértartalmakkal vagy szalagokkal lesz vegyítve, s ez a tuberkulózis kiköpés sajátosságait mindinkább magára veszi.

Ezzel járulnak: rövid forrósági rohamok, ebéd után az arc kipirulása, a tenyér forrósága és izadása, a kedély boszús izgatottsága és erősebb lázak. Így tarthat ezen állapot 1—3 évig, sőt kedvező körülmények közt tovább is.

A kiköpés a tulajdonképeni tuberkulózis anyagból áll, mely a vérből a tüdősejtekbe csak lassankint vagy rögtön és ismétlődve rakódott le, s itt aztán alkalmi oknál fogva egyszerre a sejtösszetek gyuladását, azok meglágyulását és gyenyedés-folytán való ronesolását okozza. Ez a vérből a legtöbb esetben csak lassankint és észrevétlenül válik ki, s rendszeren a tüdő felső végeiben rakódik le.

Kedvező körülmények közt korán való helyes életmód és étrend mellett gyógyulás történhetik s az ember teljesen életerőssé válik, mert azon gyümöcsök, melyek darab ideig köhögési inger, valamint lékzet-elcsorulást, vagy a mellben könnyű szúrást okoztak, szarufüle anyaggá válnak, a tüdősejtösvéttel összenek s tovább nem okoznak semmiféle ingeret; ezután egész életünk folytán esedősen és elfeledve maradnak, anélkül, hogy a betegség legkisebb jele is mutatkoznék. Ezen szerencsés kimenetel a tüdőgümők elmeszesedésének nevezik.

Ezen természetes gyógymód azonban csak úgy lehetséges, ha a vér célirányos étrend következtében egészségesebb állományává válik, minélfogva újabb tuberkulózis tömegek nem rakódhatnak le.

Ezért igen fontos, hogy a tüdősorvadásra való

hajlam idejekorán vétecsék észre, hogy a gyanús tüdők avatott orvos által vizsgáltsanak meg s aztán szigorú élet- és étrend követessék. A tuberkulózis lassú és alatomos kifejlődést elősegítik a rossz étkezés, elhanyagolt testápolás, gyakori hurutok, a test fölhevülése vagy az izmok megerősítése után hideg ital; vagy súlyos betegségek, mint idegláz, typhus, gyuladások és bőrbetegségek következtében való kimerülések. Egyébiránt a tuberkulózis anyag a tüdőkönn kívül az agyhártyákra, a májba, lépbe, belekbe, a nyeldekőre, a csontokba stb. is lerakódhatik.

Ha a tuberkulus gümőkészit rendszer útjukon haladnak s a természet önségélye nem lép közbe, ez esetben azok összefolyának, nagyobb gümöket képeznek, a körülmények szerint gyorsabban vagy lassabban meglágyulnak s genyszerű anyaggá olvadnak szét, mely a tüdő sejtszövetében egy vagy több genytömlőt képez, minék következtében a tüdő sejtszövege annak közelében gyuladása jön sztreroncsolatik, míg a vér által fölcsízt geny hektikus lázt okoz. Ha a genyacsok valamely valamely szétrombolt légesőgába nyílik, ez esetben köhögés közben kijön a geny, melyben a tulajdonképeni tuberkulus anyag sokszor még föl lehet ismerni; vagy ha a geny ily módon nem talál ki útát, a bezárult tüdősejtszövegek rothadásba jön, környezetét mindjobban sztreroncsolat, ezt is rothasztani kezdi, vagy a mellüregbe ömlik, vagy a rothasztó rombolás következtében a nagyobb véredények is megsemmisítettévé, belső elvezés áll be. Világos, hogy a tüdő-tuberkulózis ezen utolsó foka nagyon vigasztalan; de habár ritkán, még ezen esetben is segít maga a természet: t. i. a genyacsoknak önkényes lobja támad, mely legközelebbi környezetében kiüszadást okoz, mely aztán megszilárdul, a genyűrt bezárja s így elkülöníti a tüdőnek még egészséges sejtszövegeitől és véredényeitől. Erre a genyes tuberkulus-nyag és sztreroncsolat, homokos anyaggá áll s veszélytelenül marad a tüdő sejtedényei közé zárva. Az ember ismét egészséges lesz s csak bizonyos rövidlekettség marad hátra. Az »elmezesedés« elnevezés tulajdonképen nem helyes, mert a homokos anyag legnagyobb részben kén-, vill- és szénavas sókból áll.

Ha a »gyöngye mell« első jelei mutatkoznak a mellkas alkataban, vagy ha a tüdő már meg van támadva, az általános szabályos életmód és étrend mellett különösen rendszeresen kell ápolnunk a mellkast s a tüdő sejtszövegeit. Az illető egyének mindig tisztá, hide levegőt kell belélegeznie és sokat kell mozognia a szabadban. A lak- és hálószobának nem szabad nedvesnek és nyomott légének lennie; ezekben a lég soha se legyen forró száraz, s gyakran kell szellőztetni; az így ne legyen sem nagyon kemény, sem nagyon meleg s fűtőskor a szoba levegőjét úgy kell kicserélni, hogy több helyre tetessenek vízzel telt findszaljak. Különösen kerüendő a nagyon hideg és száraz lég belélegezése, a gyorsan változó hőmérsék behatása, miknek ellenében igen alkalmas a jószervekzett respirator; kerüendő a szél ellenében való beszédés és minden olyan alkalom, mely náthát, köhögést, általában meghűlést okozhat. Hanem az illető egyént sem kell egészen elkenyvetni s így a meghűlésre még alkalmasabbá tenni, sőt okos, rendszeres edzéshez kell látunk; erre szolgálunk naponként gyakrabban a szabad légen való tartózkodás; szabadban való mérsékletes tornázás az izmok erősítésére s a mellkas tágitására, csak annyiban azonban, hogy az illető ne izzadjon, ütere sebesen ne verjen, lélekzete ne változzék; továbbá: lassankinti szoktatása hűvösebb s gyakoribb fürdéshez, utána pedig a bőr dörzsöléséhez; hogy azonban meghűlés ne történjen s a bőr folytonosan egyforma meleg legyen, szükséges, hogy minden tuberkulosisban szenvedő legalább meztelen mellén, hóna alatt s karjai felső részén gyapjúkekmét viseljen. Igen fontos az izmok tevékenységbe hozatala végett a megerősítést nem okozó kézimunka, mint ásás, kapálás, fűrészelés, gyalulás, vivás, stb. Mivel azonban minden mellbajos élénk szellem s izgékonykossága miatt hajlandó mindazt, a mihez fog, szenvedélyvel végezni, ennél fogva munkáik közben könnyen megerősítik magukat, a nélkül, hogy észrevennének, minél fogva föl kell rajtuk figyelni s mérsékelni őket, hanem álgondoskodásból nem szabad elhanyagolnunk az izmok tevékenységét, mert miként mondtuk, a szabad levegőn kívül ez a legalkalmasabb szer meggyógyítani, hogy a tüdőkre tovább tuberkulosis anyag le ne rakódjék s hogy a régebbi lerakodmány elszarusodjék. Kocsizás és lovaglás, sőt hangos szavalás és énekés is — ha nem jár megerősítéssel — a kezdődő tuberkulosis lerakodmányt ismét fölhasználhatja.

Hanem a tüdő-tuberkulosisra való hajlam megköveteli azt is, hogy az illető egyén kerülje az éjjelvezést, korán keljen s korán fektüdjék le, s minden izgatott és kelvén elvezetéről mondjon le. Hogy a zord időváltozást és kemény szeleket kikerülje s folyton egyforma gyógyító léget szívlasson. Azoknak, kik jobb módúak, ajánljuk, hogy tölre hagyják el zord éghajlatu hazájukat s menjenek Vevébe a geni tö mellett, Velencébe, Kairóba, Mentonába vagy Madcirába. Különösen jó hatásúnak bizonyult a kumis, vagyis erjedésbe hozott tej használása is.

Végül még azon tanácsot adjuk, hogy a ki magán a tuberkulosis jeleit észrevette, idejekorán forduljon lelkiismeretes jó orvoshoz.

A cordovai mecset.

A spanyolországi mór uralom idejét nem egy pompás műemlék őrzi: paloták, templomok, stb. mint a granadai Alhambra, a sevillai Alcázar, melyek nemes izléséről, művészi méreteiről annyit hallunk. Sokkal régiebb és szebb ezeknél a cordovai mecset, mely 5—600 évvel előbb épült amazoknál, s az arabok idejének vallásos építészeteiből való remekmű.

A mecset jelenleg katolikus templom. Egyik felől az úgynevezett narancsudvar (Patio de los naranjos) környezi, melyet magas falak vesznek körül, s márvány lapokkal van borítva, melyek között rendszeres közkövek óriási narancs- és citromfák, pálmák és cyprusok árnyat és illatot, néhány szökőkút víze pedig kellemes hűvösséget terjesztnek. Ez a narancsudvar tulajdonképen egy függő kert, s hasonlít a Semiramis királyné által Babylonban építtetkezhez, miután ez is egy roppant nagyságú vízvezeték fölött fekszik.

A mecset belsejébe hét külön ajtó vezet, hol a belépőt ünnepélyes csúsz s mely homály fogadja. Csak miután szemel hozzászoktak a homályhoz, látja magát egy egész erdőknek látszó oszlopoktól körüvezve. Ez oszlopok a legdrágább és változatosabb színi és szépségű márványemlekből állnak, melyen egy sor patkó-alaku ívezet nyugszik; ezeken pedig még egy hasonló sor, mely a tetőig ér. Az oszlopok az úgynevezett ötszögnyeztet rendjű kepezik, s a benyomás, mit e berendezés s általában az egész mecset nyújt, nehezen írható le. Képünk legalább az oszlopok és bolthajtások összhangzatos szépségéről fogalmat mégis nyújthat.

A hét viszhangja.

— Jan. 8. —

A lefolyt hét uralkodó plánetája Bécs volt. Nem ezért, mert Lisztnek »Krisztus« című oratoriuma még egész héten viszhangzott a bécsi lapokban s a Pesten lakó zeneköltő s legújabb művével ugyancsak elbántak a Wien melletti zenedülcök; hanem másképen is az osztrák főváros annyira dominálta Pestet, hogy a minket legközelebből érdeklő igen nagyfontosságú kérdéseket is ott tárgyalták, s miniszterünk ott tartottak tanácskozmányokat.

Magyar ember, ki igen sokat hallott azon határozott befolyásról, melyet a magyar fővárosnak tulajdonítanak, s ki talán emlékezett is még rá, hogy 5—6 év előtt Bismark azt mondta: »Ansztriaiban a sulypont Budapesten van.« — kicé megcsóválhatta fejét, midőn azt olvasta, hogy a horvát alkudozások végett, ezek küldöttei, s a magyar kormány bizalmi férfiai Bécsben gyűltek össze, s a politikai lapokat hetek óta foglalkoztató nagy vasúti üzlet ügyében pénzügyminiszterünk is Bécsbe utazott. Külföldi ember pedig, ki Pestre járhat, hogy a legújabb pénzügyi operációkban itt a miniszterekkel érintkezessen, valószínűleg elbámult, midőn Budán azt mondták neki: a magyar miniszterek Bécsben vannak, s az egész dolog felől ott nyerteln bővebb fölvilágosítást.

No de a Bécs felé irányult hírlapírói tollak megint hazafelé mutatnak. Holnap már utolag iltéző a képviselőház s tegnap megkezdődött a farsang.

A hölgyvilágot érdekelni fogja mindenik. Bár mennyire irtóznak a a viták politikai fajától, bármennyire is találják unalmasnak azon budgetet, melyből a szobák, pipereárusok és ékszereszek számára nem jut semmi: a közeledő iltésszakot mégis ép oly epedve várják, mint a felségs farsangot, s végig hallgatják vagy olvassák a szó-áramlatokat, és figyelemmel fogják kísérni a budget-tételek szám-csoportjait.

Az országház az a redout! Ez most előtűnik a jelszó. De hát mi fog történni az országházban? Az fog történni, hogy minden nő, ki a karzaton megjelenik fagyvertett és fagyvertelen — de mégis széző

— szemével, csak egy bizonyos helyre fog tekinteni: balra az előki emelvényről, a hírlapírók karzatának tövébe. Ott van ő! A vidék nyájas olvasónői pedig a hírlapok hasábjain fognak keresni egy nevet, az ő nevét!

Majoros István, Zenta város képviselője ez az Ő. Most még csak Majoros István, de pár nap múlva a magyar Mill-Stuart, a női szabadalmak bátor előharcosa!

A legközelebbi iltések valamelyikén indítványt teend a nők emancipálására. Egyenjogositani kell a nőket a férfiakkal! Oly érdekes théma, mely Majoros Istvánt is érdekessé teszi, de alkalmasint nem az irigy férfi nem előtt. Az irigy férfi nem összerincolja homlokát, s bár csak legalább hallgatna, de — szavazni is fog.

Majoros képviselő ur egyébiránt igen jól választotta az időt, hogy az elnyomott nemnek gráciáját élvezhesse a redout emancipáló szép maskaráinak szeretetreméltósága által. Képzljük előre is, hogy ünnepelt jelenés lesz ott, s a földt szépségek egész sultje fogja csimálni körülte a honort, s értesülve leend a hatásról, melyet indítványa gerjeszt.

Addig is mi magunk látogassunk el a redoutba, melynek séta-hangversenyei már véget értek, s emulatság látogatóinak legnagyobb része, az a helyekkedő fiatal tömeg, mely a civilizáció apostolainak nemzetéből való, s mely a barbár Magyarországra jöve, tözsközön-ségül szolgál a nyomorult német zuglakomok, fontartja azokat, s az éjjeli dorbézoló helyek posványának szük-ségét érlet meg a haszon után leskelődő kapzsáságban; mely ledérséget torjeszt mindenütt, s lakhelyét: a Terézvárost lebujjakkal és dorbézoló helyekkel ajándékozta meg; mondjuk: ez az ellenszenves tömeg, melyet a közhelyek zugolyában látunk csak, s egyedül imen ismer a főváros s annak minden jótékony intézete, már elluzódott onnan, ki a »Neue Welt« debardeurjei közé.

Még szombat volt egy séta-hangverseny, de mivel jótékony eáll egybekötte kissé költségesebb lehetett, alig találkoztunk a redout rendszeres vasárnapi tömegének egy foszlányával. E séta-hangversenyt a népközögyelet rendezte saját tálaja javára, s egybe volt kötte tombola-játékkal — e mulatságos sorshuzással — is, melynek quintonói nem értéketlen tárgyakhoz jutatták Fortuna kegyeltjeit. Nagy közönség töltötte be a termeket, hallgatta a két zenekart, s nézte a kisebb teremben fölállított száz még szűz nyereménytárgyat, melyek körül szép hölgyek sürögtek-forogtak, kínálgatva a tombolajegyeket, s kiszolgáltatva a nyereményeket.

Ez volt Pesten a farsang nyitánya, s Karnevál herceg oly ajtóstól nyitott be, hogy papa legyen a talpán, a ki végig futva a bálok lajstromán, el nem veszi minden nyugalmát. Vasárnap már a gazdasszonyok álarcos bilja volt sorsjátékkal egybekötte. Ismét nagy közönség, tropikus hőség a termekben, szép hölgyek a nyereményes asztal körül, s tarkabarka álarcos tömeg, mely lombán mozog, s más különben sem valami eleven.

Bármily nyilvánosnak legyenek is a pesti álarcos bilok, az ismerősök önmagunknak rendezik ezt, s a szorosan vett nyilvánosságunk alig marad egész néhány avult dominonál, vagy debardeurnél, melyek száma egyébiránt elég nagy. Az ismerősök hamar külön csoportokba huzódnak össze. Idegen ember, vagy a ki nem reményli, hogy egy-egy dominó alatt ismerős lapanghat, meglehetősen sovány mulatságnak néz elé a pesti álarcos bilokban, hol csak ismerősök kunirozzák egymást.

A farsang majd minden napjára esik egy túnévigalom, természetesen jótékony intézetek, emberbaráti és honleányi élokra. E nagy élok aztán szentesítik is az eszközöket, azt t. i. hogy a nagy élok mellett kiki magára is gondol, még pedig első helyen, kivéve az önzetlen mamákat, kik mindig csak kedves leányokra gondolnak, s anyyi ősi naivsággal próbálják föl nekik saját fejkötőiket.

Valóban sietni is kell; az idej farsang csak öt héttől áll. Rövid idő alatt kell nagy eseményeknek történni: gyarapodni a humánus célokknak, s letenni a jövő boldogságunk alapját.

De hát mit keres Saul a proféták közt? A redout katonai zenekarának álmos hangjait ki üdítette föl? Billow az, ki elég merész, hogy midőn már három éjjel nem aludt az ember, akkor meghívja a redoutba hangversenyt hallgatni, sőt — kifáradhatlan olvasó — ha elmégsz 9-ké az elsőbe (s fogadni lehet jó előre, hogy elmégsz Billowhoz) rígtön meg fog hívni 11-ikére a másodikra, s valószínűleg arra is elmégsz, mert Billowot érdemes meghallgatni még álmosan is.

Ez a szó eszünkbe juttatja, hogy a pályadíjak versenydarabjait új évre összehozta már a posta mindenfelől, s az akadémia és Kisfaludy-Társaság bírálója keserves napok várnak.

Ballada, vigjáték, tragoedia várja, hogy teremtő erővel felruháztatván, elmozdítsák a spanyol viasz sarkóvát a jelöls levélkék sötét szája felől, s életre támasztva valakit, fölállítsák arra a piedestatra, hol aztán rendszeren — megdöböljék őket:

Rendszeren úgy szokott történni nálunk, hogy a ki

egy vagy más módon kíválik csak egy vonalnyira is esendő környezetéből, szeretnék rögtön egyenlővé gyahulni.

Hirek.

— *(Irodalmi hírek.)* A »Budapesti Szemle« az akadémia pártfogása és Gyulay Pál szerkesztése mellett júliustól megindul. Az akadémia — mint hallatszik — valahára arra is hajlandó, hogy a közönség számára tudományos könyveket adjon ki. Toldy Ferenc pedig ez évben megkezdi emlékiratainak kiadását, melyekben régi irodalmi viszonyaink, jelesseink és Pest korábbi társasége felől annyi érdekes adatot várhatunk.

— *(A Kisfaludy-Társaság pályázata.)* A komédia elnevezésre két pályamű érkezett, a balladai pályázatra pedig 23.

— *(A berlini magyar egyesület)* Sylvester estjén baráti körben tartá, s az ott lakó magyarság nagy számmal jelent meg. Debreceeni József elnök legelőször is a zürichi és müncheni magyar egyesületek üdvözlő sorait olvasta föl, aztán alkalmi beszédet mondott, fölemlítve, hogy nemcsak az év utolsó napja int visszaemlékezésekre, hanem az a körülmény is, hogy e nap az egyesület 25 éves fenállását rekeszti be. Ezután elmondta az egyesület történetét. Beszéde után a Hymnust énekeltek, majd Riekl Gyula jogász szavalt a Berzsenyinek »Bucsa Kemencesaljától« című költeményét, Hegedüs István pedig »Magyarok külföldön« című saját költeményét. Következett a »Szózat« s több népdal előnéklése, azután pedig kedélyes vacsora és tánc. Ezalatt a Kolozsvárt állítandó szeretetháza gyűjtést rendeztek, mely 10 darab tallért eredményezett.

— *(A történelmi társulat)* legutóbbi ülésén Thaly Kálmán egy régi históriás éneket mutatott be, mely így kezdődik »De az fejül mondott Pál Kenézi (Kinizsi).« Mátyás király hőstetteit éneklő Szabics ostrománál s eddig ismeretlen történeti epizódokat is foglal magában. Általában becses erekye, s írás, betű, papír, nyelv és minden arra mutat, hogy a 15-dik századból való. Toldy Ferenc is e véleményben van, s szerinte: valamennyi történelmi énekünk közt a legelső, s hihetőség már a Mátyás asztalánál éneklék.

— *(Magyar gazdasági muzeumot)* már régebben terveznek. Az ez ügyben kiküldött bizottság elnöke: Mádai Izidor részletes javaslatot dolgozott ki erre névze a berlini ily muzeum mintájára. Tizenegy osztályt ajánl s a különféle gyűjtemények összeállításának megkezdését fölhívások s megkeresések által. Egyelőre a köztetek új épületében kellene fölláttani s később külön csarnokot építeni. Az országgyűléstől pedig e célra bizonyos összeg lenne kérés.

— *(Tízsa Kálmán)* elfogadta az idei nyáron Nagyváradon tartandó országos dalgyűlés elnökségét.

— *(Új vigjártékok.)* A nemzeti színház drámaírói bizottsága Rákosi Jenőtől »Színre színt« című vigjártékokat fogadtat el; valamint elfogadta a névtelenül beküldött »Jó hazafiak« címűt is, melyről azt halljuk, hogy Tóth Kálmán írta.

— *(Az orvosok és természetvizsgálók körében)* a következő pályadíjak vannak kitűzve: dr. Kovács S. Endre 100 db. aranya a hazai ásványvizet leírására; haviró 1873. apríl 15-ike. Szurmák Vince 200 forint a sápkór befolyásáról szóló kérdésre; a Mayer István-

féle 100 ft a gazdasági iparról szóló értekezésre; s 4 Poor Imre 100 db. aranya közegészségi törvényjavaslatra; határdeje 1873 aug. 28-ika. Ezenkívül dr. Halász Géza által följárított 100 db. arannyal jutalmazták a legjobb eredeti államorvosi munkát, mely 1870 jun. elsejétől 1872 jun. 1-ig megjelent.

— *(Az egyetemen a doktoratusi esküt)* ezúttal nem latinul, hanem magyarul kell letenni, s a szöveg tartalma is olyan lesz, hogy katolikus, protestáns és zsidó is elmondhatja.

— *(Földrengés.)* Angliában, mint jun. 5-ikéről jelentik, földrengést éreztek több helyen. Scheffieldben orkánmal együtt jelentkezett erős mérvén. A villám pedig egy templomot felgyújtot.

— *(Brigham Youngot)* a mormonok híres prófétaját, körül több ízben volt szó lapunkban, bujdosásában

melyen a porosz királyi család egyik hercegüje 18 pár galambot állított ki, s ezek között két történelmi nevezetességűt. Az egyik galambpár sürgönyökkel küldetett volt Bordeauxból Párisba, de mielőtt rendeltetése helyére megérkezett volna, a városból nem messzire hidegtől dermedetten eset le és a német katonaság kezébe került. A sürgönyök a galambok farkára voltak egy tollszárban felkötve, s a helyiség falából indított volt el egy léggömbben és szintén az ellenség kezébe került. Az első galambpárnak németföldön már nemzedékei vannak.

— *(Rövid hírek.)* B. Orczy Bódog, a nemzeti színház intendánsa, mint híre jár, azonnal beadja lemondását, mielőtt a szerződésük ügyét a tagokkal elintézte. — A horvát országyűlés megnyitását e hó közepén várják. — Latinovics Ilés földbirtokos 200 ferral a Kisfaludy-Társaság alapítói közét lépett. — Döbrön egy szeszgyár kátlana szétpattanván, a szesz-készlet meggyulladt, s a helyiség fölrobbant; a munkások legnagyobb része oda veszett, s a többiek is megsérültek.

Megjelent új könyvek: »Oroszi kalauz.« különös tekintettel az első magyar gyógyszer könyvre és a gram. súlyrendszerre, szerkeszté dr. Grósz Lajos Gyakorlati könyv ez, melyben 576 recept foglaltatik betegségek gyógyítására, használati utasítással. Kiadja Pfeifer Ferdinánd, ára 3 ft.

— *A nemzeti színház könyvtárából* szintén Pfeifer-nél a következő darabok jelentek meg:

1. »Sakk a királyok.« vigjáték 4. felvonásban, írta Schanfert, fordította Dux Lajos.
2. »Három kalap.« vigi. 3. felvonásban, írta Hennequin Alfréd, ford. Sz. K.
3. »Kokli-pedakciók.« vigi 1. felv. írta Moser, fordította Sz. K. Ára egy-egy forintnek 40 kr.

Új zeneművek. Táborcsky és Parsch kiadásában megjelent: »La Pépée d'une église« (egy szűz imája) pour piano par Thekla Badarzewska. Ára 50 kr. »Der fische Selani.« Polka-induló, zongorára Strobl Henrik-től. Ára 50 kr.

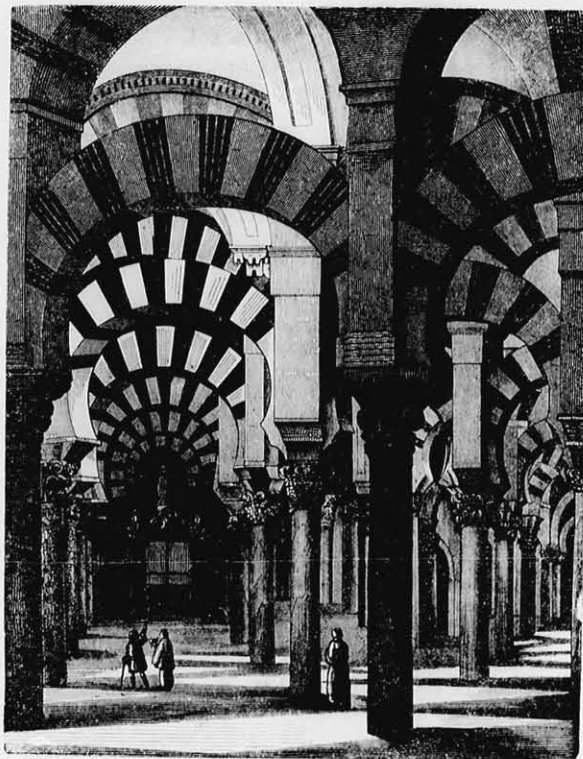
Szerkesztői üzenetek.

— *Sárospatakra.* Nagyon sajnáljuk, hogy e közleményt nem korábban kaptuk, akkor t. i. midőn Comenius areképet is közöltük. Most már vesztett értékéből az által, hogy némely adatait a százados önnep alkalmából közöltük. De hazai tanügyünkre mégis annyi érdekes történeti adat van benne, hogy talán a történelmi társulat ügyeinek számára kellene átküldeni. Közölök egy-egy írást is, de több számmal annyira igénybe van véve, hogy ily hosszabb cikkeket csak nehány hét múlva adhatnánk helyet, mikor pedig már még jobban idejét muldja, mint most.

— *»A jég hátán.«* . Ön mint polta sem él meg a jég hátán. — *»A szög Dunánál.«* . Van benne egy kitűnő hasonlat: »Földelmi szép Dunán — Turós láta leve.« Oh! bárcsak soha se zajlanék ez a folyam, hogy semmiféle versfaragót el ne ragadna a turóshátú pégazus.

TARTALOM.

Cikkek: »Kepler János.« — »A szellemek hája.« *Abri-nyi Emiltől.* — »A szívén átlőtt vadruca.« Eredeti beszély. (Polyt.) *Szokoly Viltóttól.* — »Egy szárnyas halász.« Természettörténelmi közlemény. (Végo.) *Graf Lázár Kálmántól.* — »A zálogházban.« — »Egy legatus följegyzése Páris ostroma alatt.« — »A gyünge mell- és tüdő-tuberkulosis.« — »A cordovai mecsét.« — »A hét viszlagnja.« — »Hírek.« — **Képek:** »Kepler János.« — »A szárnyas halász.« (Lázár K. eikkélez.) — »A zálogházban.« — »A cordovai mecsét.«

A cordovai mecsét.

végre elfogták. A szent férfiú gyilkossággal van vádolva.

— *(Halálhíradás.)* Debreceen egyik hazafias szellemű polgára, az alkotmányos elvek szilárd bajnoka: Harsányi Gábor városi tanácsnok e hó 2-án elhunyt.

— *(Tudományok kutatás léghajón.)* A szent-pétervári hivatalos »Ruski Invalide« közli, hogy Seveljev, híres orosz légutas, oly léggömböt készített, melyben képes lesz magát több hónapig a levegőben föntartani. Seveljevnek szándéka az északi sark felé tenni utazásokat, és pedig a 80-ki északi szélességi foktól indulva. Talánharmának alkotását még eddig titokban tartja.

— *(Dr. Obonyai János.)* A főváros egyik legismertebb orvosa, 1848—49-ben tábori főorvos és Kossuth házi orvosa: Obonyai-Spaczek János e hó 6-án elhunyt.

(Galambkiállítás) volt nem régebben Berlinben,

Hirdetések.

lanak. A hazai és a külföldi nevezetesebb eszményeket képek által is ismerteti, s ezenkívül egyik fő feladatának ismeri a hazai népeletet, nevezetesebb vidékeket, történelmi emlékeket rajzokban bemutatni. Hogy feladatának mennyire megfelel, s mily pártfogásban részesíti a közönség, elég fölemlíteni, hogy most már nyolczadik évfolyamába lép.

Az egész éves előfizetők (habár csak évnegyedekint is küldik be az előfizetési összeget) pompás színnyomatu **jutalomképekben** részesülnek, mely mint eddig, ugy most is egyik hírneves festészünk műve után készül. Az új előfizetők 1 ft 30 krnyi külön összeg beküldése után szabadon választhatnak a régebbi jutalomképekből.

Legelőször illusztrált heti lap gyönyörű színes nyomású jutalomképpel!

A nyolczadik évfolyamába lépő »**Hazánk s Külföld**« című illusztrált heti lap egész évi előfizetési ára csak 6 ft, félévre 3 ft, évnegyedre 1 ft 50 kr.

Minden esztőtörtéknön jelenik meg, gyakran félnyi melléklettel, s bő szöveggel. Tartalmát képezik: szépirodalmi dolgozatok, jellem és életrajzok, s az ismeretek és tudományok minden ágából népszerű közlemények jelesebb irodalmi erőktől.

Képei, illusztrációi szintén az e nemben legjobb erők közreműködésével készülnek, s mind rajz, mind metszés tekintetében első helyen ál-

Epen most jelent meg az
„ATHENÆUM“ könyvkiadó-hivatalában
 (Posten, barátok tere 7. szám) s általa Magyar-Erdély ország minden könyvkereskedésében kapható:

JÓKAIMÓR

„A köszivü ember fiai.“

Regény hat kötetben. — Ára 6 ft.

„VIRRADÓRA.“

Újabb novellák négy kötetben. — Ára 4 forint.

Feladás szerkesztő: **Kazár Emil.** Szerkesztő társ: **Szokoly Viktor.** Kiadó-tulajdonos: az „Athenæum.“ A képek **Rusz Károly** műintézetéből valók.